

ГРАФІКА СЕРГІЯ ІВАНОВА

Сергій Іванов – багатогранна особистість, творчість якого занурена в глибинні, незвідані та езотеричні пласти культур минулих епох. Він інспірується особливою знаковою системою, для декодування якої потрібна інтелектуальна підготовка. Здавалось би, досить прості у своїх виражальних засобах твори стають своєрідним ієрогліфічним записом думок, прагнень та уяви художника про навколишній світ і людей, життя та смерть, образною головоломкою для ерудита. Можна сказати, що художник виробив своєрідну візуальну метамову, яка оперує визначеним «граматичним» потенціалом. Творча геніальність митця конденсує невичерпну енергію людини родом з ренесансу, яка свідомо займається не тільки графічними техніками, але живописом, скульптурою, оформленням книг, комп'ютерною графікою. Сергій Іванов переконаний, що митець повинен виражати себе через різні доступні йому засоби мистецтва. Адже те, що аргіоні закладено природою в сутності художника, в його розумовому потенціалі, думках та розважаннях над сенсом буття, повинно знайти найвідповідніше втілення і нема різниці чи це графіка, живопис чи скульптура. В процесі творчої праці художника техніки взаємодоповнюються і допомагають самовираженню ідеї. Офорт переходить в живопис і пластику, «перетікаючи» туди завдяки лінії, а двовимірні плями на площині трансформуються в об'ємну скульптуру – можна порівняти це зі своєрідною мистецькою грою на різних інструментах, яка виявляє особистість художника. Якщо ми переглянемо запропоновані твори мистецтва, створені у різних жанрах, то побачимо, що вони витримані в одному стилі і звучать єдиним оркестром, диригентом якого є Сергій Іванов. Аристократ духа, композиції якого нагадують то середньовічні григоріанські хорали і мотети, то ренесансні мадригали, то гуцульську дримбу чи фольклорний грецький спів. Він диригент, як кажуть, від Бога, його твори наповнені змістом та енергією, мудрістю і почуттям, а у руці в нього замість батути – офортна голка, що нею він прокреслює лінію, яка з'єднується з іншою, а потім утворює пляму і так будується образотворча мова, що, мов пісня, полонить нас своїм візуалізованим ладом та ритмом.

Творчість Сергія Іванова є неординарною і вирізняється своєю оригінальністю та екстравагантністю. Він знайшов власний стиль, який формувався в українському середовищі 1982-1992 років. Іванов поєднав в своїй творчості класичну фігуративність з активною побудовою композиції, в основу якої поставив категорії ритму, структури, конструкції. Всі ці засоби образотворчого мислення працюють на вираження ідеї художника, утворюючи єдину просторову модель, своєрідну сітку, де кожен елемент взаємодіє та взаємодоповнює один одного. Подібні естетичні проблеми пов'язані з конструкцією на площині, яка давала б змогу ввійти в позачасовий простір, поглибити метафізичні відчуття особистості, врешті стати відбиттям єдиного і вічного, розробляли на львівському ґрунті Ю.Чаришніков, В.Пінігін, О.Аксінін та С.Іванов. Чаришніков замислювався над аксіологічними та антропологічними властивостями людини, в основу графіки і пізнання дійсності поклав структурну «матрицю», як енергетичний засіб вираження духовного стану особистості в космосі, а також синергетичність інформаційного простору. Структурне мислення Юрія Чаришнікова, який підняв всеохоплюючу тему філософського буття художника в світі, зацікавили Сергія Іванова.

Особливо, спосіб підходу до лінії та площини, її членування та створення образу, як певного *signum* конкретної ідеї. Також художник захоплюється надзвичайно тонким відчуттям людини і її постаті у предметному та фантастичному світі творчості чеського графіка Альбіна Бруновського. Переосмислюючи надбання інших та конденсуючи досвід попередників, Сергій Іванов виробляє свій стиль, де геніально проявляє власне світосприйняття, пропонуючи глядачеві подорож у незвичайний світ метафоричних перетворень, де фантазія та фантазмагорія набувають мистецької форми. Вправно вивірені класичні прийоми Іванов сполучає з модерними методами компоновання на площині, абсолютно вільно володіючи структурою композиції. Беручи до уваги посткубістичні та сюрреалістичні напрацювання ХХ століття, він вибудовує ритм і динаміку твору мистецтва препаруючи площини. Не порушуючи загальної єдності, вправно використовує різноманітні модулі, які утворюються на перетинах плям та ліній, надає їм нового звучання і, вони починають нести додаткове змістовне навантаження. В працях вражає те, як найменш значні, другорядні елементи підтримують і упорядковують композицію, стають самі по собі цікавими та привабливими. Завдяки узгодженості статичності і динаміки, ритмічності плям та ліній, нюансам світла й тіні конструкція картини є міцною та стабільною.

Сергій Іванов інтелектуаліст, який вважає, що без глибинного пізнання речей, імманентного занурення і вивчення явищ, асоціативного мислення, яке потрібно плекати та розвивати, науково-дослідницького підходу до технічної сторони офорту з його композиційними та площинними закономірностями, неможливо створити вартісний твір мистецтва. Він експериментатор в офорті – поєднує різні способи нанесення лінії та плями, застосовуючи травлення, підігрівання на вогні, зішкрябування і т.ін. Окреслюючи техніку виконання праць Сергія Іванова, годі знайти вичерпне формулювання. В цьому він подібний до безіменного середньовічного лицаря-інженера, який будує велетенські готичні собори, циркулем викреслюючи фігури та визначаючи формули, які ховаються від ока простого підмайстра, або ж до генія епохи ренесансу, який береться з успіхом за будь-яку справу і доводить її до кінця – є будівничим, художником, скульптором, поетом. Кожен офорт, від найменшого, величиною від двох з половиною сантиметрів, художником докладно продумується в ескізах. Згідно світогляду Іванова, художник має думати про аксіологічну функцію твору мистецтва, його етичні та естетичні наслідки, вплив на людину та її відношення до прекрасного. Окрім того, завданням художника є продумати те, що він хоче виразити, щоб композиція була чіткою і читабельною. Адже твір мистецтва, на переконання художника, має, передовсім, вразити глядача. Щоб він не пройшов повз нього, а затримався. По-друге, композиція твору має бути виразною, щоб одразу могла заінтригувати і захопити глядача своїм сюжетом. І по-третє, коли глядач робить спробу прочитати і зрозуміти думку художника, яка закладена в цій композиції, то він «як заворожений» не може забути її. Глядач знову і знову приходиться до цього твору, щоб роздумувати та насолоджуватися. Якщо робота не набридає, її хочеться споглядати – значить вона виконала свою ціль – стала невід'ємним життєвим атрибутом, без якого людина не уявляє свого повноцінного існування.

Переконання художника не тільки в силі свого таланту, але в сумлінній праці. Щоб створити геніальний твір, треба йти до цього іноді роками, кожен день важко працюючи.

В процесі роботи приходять просвітлення, з'являються ідеї. Немає нічого дивного в тому, що існують речі, які впливають із ірраціональних закономірностей. Митець не знає звідки вони беруться, потрібно тільки бути до цього приготованим – мати відповідні технічні навички, матеріал, інтелектуальні здібності та високу свідомість. Тому стиль його життя – це улюблена праця, яка дає йому не тільки сатисфакцію, але й змогу пізнавати світ та людей. Через власну філософію світосприйняття, візуально переосмислену засобами мистецтва, кожна річ в творчості Сергія Іванова несе своє знакове або символічне навантаження. Митець відкриває ноуменальний світ, де взаємодоповнюються містика і реальність, дух та матерія, де маленька, як піщинка, людина, стає людиною всесвіту, яка здатна створити на площині нову дійсність.

Особливістю творчості Іванова є багатофігурність його композицій. Він художник, який закоханий у жіноче тіло. В його працях воно прекрасне, сповнене енергії, принади, в'юнке, витке, позначене ніжністю, тілесністю і старозавітною спокусливістю первородного гріха. Площини із зображенням жіночих постатей, часом переплітаючись з пугтами, фантастичними звірами і рибами, переростають у *horror vacui*, не полишаючи місця для повного вдиху. Плоть жіночих «ню» насичена життям, радістю. Художник милується жінкою як Тіціан і Джорджоне милувалися, створюючи „Венеру з Урбіно” та „Сплячу Венеру”, як Франциско Гойя, малюючи «Обнажену Маху», а Рембрандт – «Данаю», Едуард Мане – „Олімпію”, а Дієго Веласкес – „Венеру перед люстром”... «Ню» заворожують і манять нас, створюючи безіменний театр людської краси та суєти. Чоловіки доповнюють постаті прекрасних жінок, інколи беруть участь в акції, виступають чи то сп'янілими вакхами, чи просто глядачами. Завжди якимось осторонь, вони ніби асистують жінкам, які «вплітають» їх у свої інтриги, або ж споглядають на прекрасні тіла разом з художником... Окрім людських фігур, офорти насичені світом флори та фауни, символами, знаками, які митець проробляє з докладною скорпульозністю та викінченістю. Особливо любить зображувати птахів, коней, риб. Коні повні експресії та руху: гнучкі, динамічні, норавливі та шалені, співіснують з людьми, товаришують і допомагають їм, натомість птахи та риби часто виражають певну символіку або алегорію. Художник аналізує композицію і знаходить таку структуру, яка б поєднала на площині ці різні за формою предмети. Одним з головних завдань є упорядкування елементів так, щоб виділявся центр та прочитувався цікавий, міцно поставлений абрис. Особливу роль він приділяє нюансам – дрібним різницям відтінків та плям, які працюють на об'єднання композиції і за допомогою яких вона досягає цілості та виразності.

Герметичність створеної художником образної структури неможливо до кінця прочитати, адже роботи наповнені різноманітними кодами, знаками, алегоріями та символікою, а художні засоби працюють у нього на вираження закладеної в творі ідеї. Кожен предмет в графічних працях Іванова має своє символічне, або знакове навантаження, яке виражається через функцію, яку йому надає художник. Інтерпретуючи, він окреслює специфічний, новий чи притаманний тільки даному об'єкту характер, пропонуючи оригінальне художнє звучання. Предмет, змінюючи свою функцію, набуває зовсім нетипових ідейних та формальних ракурсів, розширюючи сюжет та виявляючи контекст твору. Це несподіване поєднання різних предметів з усталеними історично

символами, створює виключний асоціативний ряд, який детермінує значення композиції. Символ стає візуальним відображенням основних архетипів, що виявляються в різних формах людського буття, релігіях, науках та філософських вченнях, впливаючи, *suī generis*, на уяву глядача. Наприклад, в одному з офортів художник окреслює всеохоплюючу мудрість народів світу за допомогою визначних їх представників, якими є Конфуцій, Сократ, Піфагор, Ісус, Мойсей, яких він об'єднує сімома вільними мистецтвами і науками...

Сюжети офортів Сергія Іванова родом із минулих епох, адже він вважає, якщо релігійна чи філософська тема існує триста чи тисячу років, то має право на життя, адже підіймає проблеми, які хвилюють людей. До цих тем потрібно звертатися так, як зверталися художники попередніх століть, переосмислюючи їх відповідно до часу і традиції. Сила інтелекту та талант художника дає змогу прочитати той чи інший сюжет по-новому, дати інше вирішення. Таким чином, в Іванова бачимо цикли робіт пов'язаних з християнською релігією, грецькими міфологічними віруваннями, синкретизмом, теософією.

Творчість Сергія Іванова у своєму світосприйнятті базується на стародавньому грецькому понятті краси – *калов*, яке виявляється в красі навколишнього середовища, побудові та існуванні досконалого і всеохоплюючого всесвіту. Задача художника – відчитати та зрозуміти цю, утаємничену для багатьох, структуру і через засоби вираження мистецтва показати іншим. Піфагорейський мотив певних закономірностей, порядку, де все має відповідне місце та значення, виявляється у виважених та продуманих композиціях Іванова. Макрокосмос людини всесвіту знаходить своє відображення в мікрокосмосі офортів Сергія Іванова, в яких розігрується новий зміст старих міфів та легенд, де центром залишається інтерпретація людської долі та внутрішні переживання особистості. Художником оголюється екзистенція людини, її прагнення до істини та роздертість між добром та злом, але це все не переступає межі бридкого та потворного, воно завжди естетично привабливе, навіть тоді коли зображується еротична перверсія, копуляція та смерть. Для нього *калов* завжди є тим критерієм, на якому будується замок його світлих ідей. Іванов пропонує бачення людини в контексті великої міфологеми, де людина є не тільки творцем та учасником, але універсальним Адамом, який творить на подобу Божу.

Якщо розглядати творчість Іванова в руслі платонівських вчень, де людська душа роздerta між божественним та тілесним, а духовне ество повинно підніматися на небесні простори щоб узріти правдиву ідею, то Іванов є митцем, який сповідує класичні естетичні закономірності. Для нього тілесність, особливо жіноча, є вмістилищем тої краси, через яку візуально можемо відкрити вічну красу. Окрім того, твір мистецтва повинен відкривати не тільки досконалу красу, але нести в собі Вічне добро, яке притаманне усім речам, виявляти їх трансцендентний вимір. Чи ж в цьому контексті не набувають особливого значення слова Альберта Великого «*non est aliquid de numero existentium actu, quod non participet pulchro et bono*»?

Сергій Іванов втілює прекрасне довколишнього світу доступними йому образотворчими засобами у своїх творах, які споглядаємо із захопленням і які несуть невичерпну радість повноти життя. Це митець, який «працює» на вічність. Подібно до стародавнього алхіміка, він, при допомозі металу – офортної пластини, голок, гладилок, каталок, намагається знайти і запропонувати відповідну образну «формулу», переступити онтологічну різницю краси між ідеалом та дійсністю, показати глядачеві метафізичну властивість прекрасного в своїх творах. І тоді визначення «краса врятує світ» стає аксіомою, а значення художника підіймається до висот геніальності.

Др. (Ph.D) Олег Руденко